

دانستنی‌های مالیاتی (قسمت هفدهم)

ترتیبات اجرایی فهرست معاملات

(برگرفته از تبصره (۳) ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم)

به گزارش رسانه مالیاتی ایران، در عصر حاضر سازمان‌ها و مؤسسات اعم از دولتی و غیردولتی برای تحقق اهداف خویش می‌کوشند به انحای گوناگون رضایت هر چه بیشتر شهروندان را فراهم نمایند. در این میان سازمان امور مالیاتی نیز از این قاعده مستثنا نبوده و برای رضایت‌مندی هر چه بیشتر مودیان از هیچ کوششی دریغ ننموده و با بهره‌گیری از روش‌ها و وسایل گوناگون و نیز گماردن نیروهای ماهر و کارآزموده در بخش‌های اجرائی همواره تلاش داشته است به تعیین و تشخیص دقیق درآمد مشمول مالیات فعالان اقتصادی همت گمارد. گفتنی است معمولاً برای تعیین درآمد مشمول مالیات مودیان، اطلاعات مالی و قراردادهای فی‌مابین آنان از اهمیت فراوانی برخوردار بوده به‌طوری‌که در برخی از مواد قانون مالیات‌های مستقیم مؤکداً به این موضوع اشاره شده است.

همان‌طور که اشاره شد مأموران مالیاتی که در تعیین درآمد مشمول مالیات مودیان دخالت دارند باید علاوه بر آنکه از دانش و مهارت کافی در امور حسابداری و حسابرسی برخوردار می‌باشند به اطلاعات مالی شامل دفاتر قانونی، صورتحساب‌ها، فاکتورها و ... نیز دسترسی داشته باشند.

بدیهی است داشتن چنین مدارکی از سوی مودیان و ارائه آن‌ها به مأموران مالیاتی در تعیین مالیات حقه آنان بسیار مؤثر بوده، زیرا مأموران رسیدگی‌کننده به سهولت و به‌درستی می‌توانند درآمد مشمول مالیات مودیان را تعیین نموده و از این حیث اختلافات مالیاتی نیز به حداقل ممکن کاهش یابد. البته این امر به‌نوبه خود موجب می‌شود که رضایت‌مندی مودیان افزایش یافته و در نتیجه وصول مالیات در کوتاه‌ترین زمان ممکن میسر گردد. ضمناً از ابزارهای دیگری که مأموران مالیاتی می‌توانند بدان‌ها استناد نمایند صورتحساب‌های مندرج به شماره اقتصادی مودیان می‌باشد که قانون‌گذار الزامات و تکالیف خاصی برای فعالان اقتصادی در نظر گرفته است که در ادامه به‌منظور آگاهی هر چه بیشتر، آیین‌نامه اجرایی موضوع تبصره (۳) ماده (۱۶۹) اصلاحی قانون مالیات‌ها موردبررسی و مطالعه قرار می‌گیرد.

نحوه صدور صورتحساب و استفاده از شماره اقتصادی

اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل موضوع قانون مکلف‌اند برای فروش کالا و عرضه خدمات خود صورتحساب صادر و شماره اقتصادی خود و خریدار را بر روی صورتحساب‌ها، قراردادها و سایر اسناد مشابه درج نمایند.

ضمناً گفتنی است چنانچه خریدار کالا، خدمت و یا دارایی مکلف به ثبت نام در نظام مالیاتی نباشد و یا از جمله اشخاص حقیقی مصرف کننده نهایی و یا اشخاص حقیقی موضوع ماده ۸۱ قانون (فعالیت های کشاورزی، دامپروری، دامداری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور، صیادی و ماهیگیری، نوغان داری، احیای مراتع و جنگل ها، باغات اشجار از هر قبیل و نخیلات) باشد، الزامی به درج شماره اقتصادی خریدار در صورتحساب صادره نخواهد بود.

اهم موارد ثبت نام از سوی صاحبان مشاغل

مهم ترین نکاتی که صاحبان مشاغل باید در ثبت نام رعایت نمایند عبارتند از:

- ۱- صاحبان مشاغل مکلف به ثبت نام، می بایست برای هر واحد شغلی یا برای هر محل، جداگانه در نظام مالیاتی ثبت نام نمایند.
- ۲- چنانچه صاحبان مشاغل موضوع آیین نامه مذکور بر اساس مجوز صادره از طرف مراجع ذی صلاح، بیش از یک محل فعالیت برای همان مجوز داشته باشند، برای تمامی این محل ها فقط یک ثبت نام صورت خواهد گرفت و بنا بر اعلام مؤدی یکی از این محل ها، به عنوان محل اصلی فعالیت مشخص و سایر محل ها به عنوان شعبه منظور خواهد شد. در صورت عدم انتخاب مؤدی، تعیین محل اصلی فعالیت به تشخیص سازمان خواهد بود.
- ۳- چنانچه صاحبان مشاغل موضوع آیین نامه مذکور در یک محل بیش از یک فعالیت شغلی داشته باشند، مکلف به یک ثبت نام برای کلیه فعالیت های شغلی محل مذکور می باشند.
- ۴- در مورد کارگاه ها و واحدهای تولیدی که نوع فعالیت آنان ایجاد دفتر یا فروشگاه در یک یا چند محل دیگر را اقتضاء نماید، مؤدی می تواند برای کلیه محل های مذکور یک ثبت نام به نشانی که به عنوان محل اصلی فعالیت اعلام می نماید، انجام و یک فقره اظهارنامه برای کلیه درآمدهای حاصل از فعالیت های خود تسلیم نماید. در این صورت برای مؤدی مزبور یک پرونده به نشانی که اعلام می نماید، تشکیل می شود.
- ۵- مشاغلی که به صورت مشارکت مدنی اعم از قهری یا اختیاری اداره می شوند، به عنوان یک مؤدی در نظام مالیاتی ثبت نام خواهند شد. صاحبان مشاغل مذکور مکلف اند در زمان ثبت نام، اطلاعات مورد نیاز کلیه شرکا و نسبت سهم هر شریک را اعلام نمایند.

۶- مشمولین ثبت نام مکلف اند هرگونه تغییرات از جمله، انحلال، تعطیلی فعالیت دائم یا موقت (تعلیق)، تغییر نام، تغییر شغل، تغییر نشانی، تبدیل فعالیت انفرادی به مشارکتی و یا بالعکس، تغییر شرکا (اختیاری یا قهری) و یا سایر موارد را حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ انجام یا وقوع تغییرات به سازمان اعلام نمایند.

تکالیف فعالان اقتصادی در خصوص ارسال فهرست معاملات

اشخاصی که مشمول ارسال فهرست معاملات می باشند عبارتند از:
الف) کلیه اشخاص حقوقی؛

ب) صاحبان مشاغلی که حسب نوع و یا حجم فعالیت جزو گروه اول موضوع ماده ۲ آیین نامه اجرایی ماده ۹۵ قانون محسوب می شوند؛

ج) صاحبان مشاغل مشمول اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده؛

اشخاص مشمول آیین نامه مذکور مکلف اند فهرست معاملات خود را مطابق اقلام اطلاعاتی مندرج در سامانه معاملات تهیه و ارسال نمایند. فهرست معاملات حداکثر در مقاطع سه ماهه (فصلی) تهیه و تا یک ماه و نیم پس از پایان هر فصل به صورت الکترونیکی از طریق درگاه اینترنتی سازمان برای سامانه معاملات ارسال و یا به صورت لوح فشرده در قالب اطلاعات درخواستی سازمان به اداره امور مالیاتی ارائه شود. چنانچه انتهای سال مالی اشخاص حقوقی در خلال یکی از فصول سال شمسی باشد، این اشخاص مکلف اند برای آن فصل دو فهرست معامله تنظیم و ارسال نمایند. به نحوی که از ابتدای فصل تا پایان سال مالی خود یک فهرست معامله و همچنین از ابتدای سال مالی تا پایان آن فصل نیز یک فهرست معاملات دیگر ارسال نمایند.

سازمان می تواند تمام یا برخی از اشخاص مشمول را مکلف نمایند که فهرست معاملات خود را به تفکیک هر صورت حساب، از طریق درگاه اینترنتی سازمان برای سامانه معاملات ارسال نمایند.

چنانچه معاملات انجام شده به صورت ارزی صورت پذیرفته باشد، باید مبالغ ارزی، نوع ارز، نرخ برابری ارز (نرخ ارز مورد معامله) و معادل ریالی معامله انجام شده در صورت حساب ها و اسناد درآمدی صادره و همچنین در فهرست معاملات ارسالی، قید شود.

سازمان می تواند حسب ضرورت جهت تسهیل در ارسال فهرست معاملات و مطابق با ماهیت اطلاعات، با موافقت وزیر امور اقتصادی و دارایی بازه زمانی دریافت اطلاعات را افزایش و یا روش دریافت اطلاعات را تغییر دهد.

لازم به ذکر است طی بخشنامه اصلاحی، مهلت ارسال اطلاعات معاملات فصل پاییز سال ۱۳۹۵ تا پایان فروردین سال ۱۳۹۶ تمدید شده است.

همچنین ارسال اطلاعات واردات و صادرات کالا و خدمات می‌باید با درج شماره کوتاه اظهارنامه گمرکی و کد گمرک ترخیص کننده و شماره اختصاصی اشخاص خارجی حسب مورد صورت پذیرد.

موارد عدم شمول ارسال فهرست معاملات

موارد ذیل مشمول ارسال فهرست معاملات نمی‌گردند:

- ۱) خرید و فروش و سود و کارمزد اوراق بهادار؛
  - ۲) خرید و فروش سهام و سهم‌الشرکه و حق تقدم سهام یا سهم‌الشرکه؛
  - ۳) سود و کارمزد و جریمه‌های بانک‌ها، صندوق تعاون، صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی، مؤسسات اعتباری غیر بانکی مجاز و صندوق‌های قرض‌الحسنه؛
  - ۴) سود سهام و سهم‌الشرکه؛
  - ۵) حق عضویت اعضاء مجامع حرفه‌ای، احزاب و انجمن‌ها و تشکل‌های غیردولتی دارای مجوز از مراجع ذیصلاح؛
  - ۶) کمک‌ها، جوایز و هدایای بلاعوض؛
  - ۷) مبالغی که تحت عناوین جریمه یا خسارت، انواع عوارض و مالیات (به‌استثناء مالیات و عوارض قانون مالیات بر ارزش افزوده) حق ثبت، حق تمبر، حقوق گمرکی و موارد مشابه، به دستگاه‌های اجرائی پرداخت می‌گردد؛
  - ۸) حقوق و دستمزد پرداختی موضوع فصل سوم از باب سوم قانون مالیات‌های مستقیم؛
  - ۹) وجوه پرداختی بابت حق نگهداری (شارژ) ساختمان محل فعالیت و آبونمان‌های پرداختی.
- شایان گفتن است در هر صورت حساب خرید از اشخاص حقیقی تا میزان ۵٪ مبلغ حدنصاب معاملات کوچک موضوع تبصره یک ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات، الزامی به درج شماره اقتصادی فروشنده در فهرست خرید نمی‌باشد. خریداران، اطلاعات خریدهای مذکور را در فهرست معاملات خرید با عنوان «معاملات کمتر از ۵٪ حدنصاب» درج و ارسال نمایند.
- همچنین فرآیند ارسال و دریافت اطلاعات معاملاتی که محرمانه می‌باشد، متناسب با وضعیت ارسال کننده و ماهیت اطلاعات، با هماهنگی دستگاه اجرایی ذی‌ربط و موافقت سازمان تعیین خواهد شد.

موارد ابطال شماره اقتصادی

در موارد ذیل شماره اقتصادی باطل می گردد:

- (۱) فوت اشخاص حقیقی؛
  - (۲) اعلام اشخاص حقیقی مبنی بر خاتمه فعالیت اقتصادی؛
  - (۳) انحلال اشخاص حقوقی ثبت شده پس از اتمام عملیات تصفیه و اعلام ختم تصفیه و سایر اشخاص حقوقی پس از لغو مجوز فعالیت؛
  - (۴) صدور حکم مراجع قضایی مبنی بر ابطال شماره اقتصادی.
- عدم انجام تکالیف مقرر در آئین نامه مذکور و دستورالعمل های مرتبط مشمول جرائم مقرر در قانون می باشد. این حکم مانع اجرای دیگر قوانین موضوعه نخواهد بود.

جرایم

عدم انجام هر یک از تکالیف مقرر در ماده ۱۶۹ قانون مشمول جریمه های مقرر در ماده مذکور به شرح زیر می باشد. جرائم مذکور با رعایت مهلت مقرر در ماده (۱۵۷) قانون قابل مطالبه خواهد بود.

ردیف	شرح تخلف	نرخ جریمه	مأخذ محاسبه جریمه
۱	عدم صدور صورتحساب فروش کالا یا ارائه خدمت	٪۲	مبلغ مورد معامله
۲	عدم درج شماره اقتصادی خود	٪۲	مبلغ مورد معامله
۳	عدم درج شماره اقتصادی طرف معامله	٪۲	مبلغ مورد معامله
۴	استفاده از شماره اقتصادی خود برای معاملات دیگران	٪۲	مبلغ مورد معامله
۵	استفاده از شماره اقتصادی دیگران برای معاملات خود	٪۲	مبلغ مورد معامله
۶	عدم ارائه فهرست معاملات انجام شده به سازمان طبق روش های تعیین شده	٪۱	مبلغ معاملاتی که فهرست آنها ارائه نشده است

در صورت انجام تخلفات موضوع ردیف های یک الی سه جدول فوق الذکر در هر معامله، جریمه قابل محاسبه و مطالبه حداکثر معادل ٪۲ مبلغ همان معامله خواهد بود. در خاتمه امید است مطالب مطرح شده بتواند در حسن انجام وظایف و تکالیف فعالان اقتصادی مؤثر و مفید واقع گردد.